

ИЗВЕШТАЈ СА ИСТОРИЈСКО-ГЕОГРАФСКОГ РЕКОГНОСЦИРАЊА ПРИЈЕПОЉА И ОКОЛИНЕ*

Апстракт: рад представља преглед теренских истраживања обављених септембра 2011, када је вршено историјско-географско рекогносцирање Пријепоља и околине. Осим убикације нових, обиђени су и неки локалитети познати од раније, ради увида у тренутно стање. Током боравка на терену истражени су: Аливеровиће, Баре, Горња Бистрица, Горње Горачиће, Доња Карошевина, Косатица, Мажићи, Рогушје, Тоци (Забрљни и Црквени), Тројан (Јеринин град), Тузиње, Цурово. Током дела истраживања, коришћен је и ГПС, како би сами локалитети били прецизно убележени.

Кључне речи: Пријепоље, рекогносцирање, историјска географија, топонимија, материјални остаци.

Keywords: Prijepolje, Reconnaissance, Historical Geography, Toponymy, material remains.

Током овогодишњег историјско-географског рекогносцирања територије Средњег Полимља и Пештери, осим убикације нових локалитета, извршен је и увид у новије стање појединих раније рекогностицираних налаза. У вези са самим локалитетима уочени су и микротопоними везани за људску активност, важни за боље разумевање историјско географског развоја ове области, попут назива за култна места, насеља, или привредну делатност, који сведоче о некадашњој насељености ове територије.¹

¹ О топонимији као извору: Д. Ковачевић-Којић, *Прилог проучавању занатства у средњовековној Босни*, Годишњак ДИ БиХ 10 (1959) 279-296 (прештампано у: *Градски живот у Србији и Босни (XIV-XV)*, Београд 2007, 355-356); С. Мишић, *Топономастика као извор за историјску географију (пример пљевањског краја)*, Гласник завичајног музеја Пљевља 2 (2001) 27-36; Г. Томовић, *Средњовековна мајсторска села на размеђи сеоског и градског друштва*, Српско село. Могућности и даљи правци истраживања, Београд 2003, 7-17; М. Вушкових, *Топонимија о средњовековној земљорадњи и сточарству у Браничеву*, Браничевски гласник (2006) 51-6; в. и н. 8; С. Мишић, *Црквине и црк-*

Аливеровићи

Насеље Аливеровићи, настало је издвајањем од Расна у новије време.² Са десне стране пута ка Расну на приватном поседу налази се на врху падине неприродно узвишење брежуљак, са удубљењем који сада представља гомила камења, зараслог у траву и бодљикаво шибље, на које је додатно бачен и понеки отпадук, тако да се једва назире. Узвишење је уочено са пута, као једино зарасло место које није култивисано, док је цела околина претворена у њиве и ливаде. Стога можда представља сећање на култно место, које се према обичају не коси нити обрађује.³

Баре

Локалитет познат као *Црквине* или *Грчко гробље* (N 43 19 59 E 019 33 57 7, на висини око 1.044 m),⁴ налази се на малом узвишењу у селу Баре. Данас су видљиви само делови усадника из новијег времена, испод галога вегетације, урасли у шуму букве старе око 300 година. Сама некропола делом је уништена када је преко ње прешао нов асвалтни пут (стари, још релативно сачуван пролазио је испод некрополе). Иако назив локалитета упућује на постојање старијег култног места, па и цркве, латиничним прегледом установљено је само да је узвишење делом вештачког порекла, као и некропола, која је свакако била активна и до XVII - XVIII века. Видљивих остатака из ранијег периода нема. Ван места, поред пута, налази се неколико громада камена аморфног облика, за које се

вишта – неми сведоци прошлости (прилог методологији историјских истраживања), Црквене студије 4 (2007) 297-302.

² Sjenica 3-2 (Kamešnica), 1: 25 000, Vojnogeografski institut 1972; *Promene u sastavu i nazivima naselja za period 1948-2001* (bez datuma) 153, Републички завод за статистику <http://pod2.stat.gov.rs/ObjavljenePublikacije/G2009/pdf/G20096006.pdf> (11.01.2012.). Расна се спомиње у попису 1571. као село Храсна. Т. Катић, *Описни попис Призренског саника из 1571. године*, Београд 2010. На територији Расна је вршено рекогностизирање 1982. када су пронађени локалитети *Црквине*, *Латинско гробље*, *Муслиманско гробље*, *Шихитско гробље*. *Уредба о утврђивању просторног плана подручја посебне намене Специјалног резервата природе "Увац"* "Службени гласник РС", бр. 83/2010, Републичка агенција за просторно планирање http://195.250.98.80/rapp_mape/135/uvac-plan.pdf (11.01.2012.).

³ У околини није виђено локално становништво које би могло да пружи додатне информације.

⁴ Узимање координата GPS-ом, рађено је само током дела истраживања, услед недостатка потребног апарата. Кординате су пријављене углавном са могућом разликом од 5 до 15 м.

без детаљнијих истраживања не може рећи да ли су у питању надгробници.

Бистрица: Горња Бистрица

У селу Горња Бистрица⁵ налази се заселак *Кулина*, који не само да именом спада у историјске топониме, већ и бројним локалитетима у атару сведочи о континуитету насељености те територије. На потезу *Грчина* (од грчко гробље, N 43 27 37 4 E 019 64 06 6, на висини око 722 m), који се пружа преко три брежуљка налази се прилично велика некропола са бројним мраморима, углавном аморфног облика. Сачувана је и једна римска стела вероватно секундарно употребљавана. Бројни надгробници углавном су померени са места, секундарно коришћени у изградњи локалних објеката, а један је завршио и као степеник. Испод танког слоја земље налази се обрађени камен, изгледа преостао од неког објекта, можда чак и од саме цркве, која се судећи према остацима пластике налазила у непосредној близини. На једном од брежуљака, по казивању мештана, откопан је и скелет сахрањен усправно. У близини Грчине на око 1-2 km на једном од узвишења налази се и топоним *Градина* (N 43 27 20 9 E 019 44 52 4, на висини око 872 m). Само узвишење обрасло је густим растињем. Изгледа да се овде налазило неко утврђење. Приликом прегледа терена пронађен је већи број комада обрађеног камена, као и једна кружна формација од мањег камења. Постоје и бројна удубљења, можда од историја. Према причи ту се некада видео и део зида, који више не постоји. При врху узвишења налазио се изгледа и извор воде, сада делом затрпан камењем. У близини Градине налази се и активан извор добре пијаће воде коју је локално становништво довело у куће. Изгледа да се утврђењу прилазило са северозапада. По обронцима села пролазио је и некадашњи пут ка Пријеполју, познат као *Турска калдрма*, још увек делом очуван. На појединим местима и даље се види ивичњак, а понегде и сама калдрма. Према традицији у оближњем каменолому налазила се изгледа и нека испосница, касније девестирана ширењем каменолома. Пронађена је у потрази за благом (о ком и овде постоје легенде, као и у другим крајевима), а тадашњи проналазачи причали су да се у унутрашњости налазила нека врста *патоса* (!), као и да је једини улаз био прилично високо. Иначе у оквиру села налази се и локалитет где се неко време вадио воденичарски камен методом, која судећи по причи о остацима, подразумева вађење камена у комаду према оцртаном облику.

⁵ Пријеполје 1-2 (Пријеполје), 1: 25 000, Војногеографски институт 1972.

Такође у Горњој Бистрици, на потесу *Црквина* (N 43 27 37 4 E 019 64 06 6, на висини око 722 m) у близини цркве Св. Тројице⁶, налази се неприродно узвишење са већим бројем усадника. Некропола је највећим делом уништена, а данас се на њој налази воћњак. Остаци цркве, на чије постојање упућује назив потеса, нису посведочени, иако се темељи вероватно налазе негде под земљом. И у непосредној близини саме цркве брвнаре, Св. Тројице, вероватно изграђене на старијим темељима, налази се још једна некропола, данас девастирана скоро до непрепознавања.

Горње Горачиће

На локалитету *Црквиште*, у селу Г. Горачиће,⁷ данас се налази активно гробље, на месту старије некрополе. Од старијих надгробника, видљиво је неколико усадника, који време некрополе сигурно померају и у ранији период, пре XIX века. Према саопштењу мештана, овде се налазило и старије гробље, које је девастирано приликом уређивања савременог и изградње куће за даће, која по потреби може да послужи и као црква, а поред које се налази и место за паљење свећа. Поједине громаде камених аморфног облика, од којих је и једна очигледно обрађивана, налази се и данас код улазне капије где су измештене. У локалној традицији, сачувана је и успомена на некадашњу цркву на том локалитету. Топонимија у близини Г., као и Д. Горачиће, упућује на бројне активности некадашњег становништва, као и на више временских епоха: Златарско Брдо, Рупаје, Рудо (можда и: Дебело, као и Голо) брдо, Мрамор (2 пута), Царевац (притока Горачанске реке), Тетребиште, Караула, Софриште.

Делимеђе

Насеље Делимеђе, на путу Расно Нови Пазар,⁸ иако није овај пут рекогносцирано заслужује да буде споменуто, као локалитет новоподигнуте цамије са два минарета од око 80 m, која се сматра највећом на Балану. Монументално изграђена, види се из велике удаљености.⁹

⁶ Има мишљења да ова црква заправо представља продужетак некадашње цркве у Бистрици у Полимљу (св. Богородице), чији је ктитор био краљ Владислав. Обновљена је у 19. веку, под садашњим именом.

http://www.novavizija.org/REPOSITORY/139_nova_varos_bastina.pdf

⁷ Пријеполје 2-4 (Sjenica-zapad), 1: 25 000, Vojnogeografski institut 1972. *Црквиште* је рекогносцирано и 1985, а у близини је и локалитет *Грчко гробље*. Уредба о утврђивању просторног плана подручја посебне намене Специјалног резервата природе "Увац".

⁸ Sjenica4-3 (Delimede), 1: 25 000, Vojnogeografski institut 1972.

⁹ Интернет таг за претраживање: *Делимеђе цамија*.

Карошевина: Доња Карошевина

Локалитет *Црквина* (N 43 21 02 3 E 019 35 26 8, на висини око 899 m), у селу Доња Карошевина,¹⁰ налази се на приватном поседу, чији власник према информацијама које смо добили одбија разговор, па се локалитету пришло са стране новог гробља. Иако су остаци некадашње цркве зарасли у купињак, темељи су изгледа у потпуности очувани, а зид понегде видљив и до око 1m. Изгледа да је црква урушена, а према појединим информацијама делом и разграђена ради грађевинског материјала. Бројно камење међу којима и комади сиге видљиво је на земљи унаоколо. Непосредна околина уредно је искрчена тако да бар гледано са пута, нема видљивих остатака. Није познато из ког времена је црква, као ни да ли је ту постојала старија некропола.

Иначе сама црква налази се у близини манастира Пустине (црква Св. апостоли Петар и Павле), обновљеног прошле године, на средњовековним темељима, вероватно из XIV века. Од топонима од значаја у непосредној околини могу се издвојити Кула, Рудска река, Попова вода, Пустинска (Ратајска) река, у чијој долини се налази и поменути манастир, Крштена стијена изнад манастирске цркве и Рујанско гувно.¹¹

Косатица

На територији Косатице¹² налазе се два локалитета: *Грчко гробље* (N 43 24 15 9 E 019 44 13 5, на висини око 902 m) и *Црквине* (N 43 23 41 0 E 019 43 35 6, на око 797 m).

Грчко гробље представља некрополу, прилично разбацану, коју условно речено чине заједничко православно и муслиманско гробље, типа усадници и нишани.¹³ Данас је прилично урасла у шуму и растиње, тако да су само још поједини надгробници видљиви. Иако прелиминарним прегледом није установљено постојање ранијег средњовековног гробља и оно се судећи по називу изгледа ту налазило. У непосредној близини налази се и брег са неколико аморфних стена, за које није било могуће

¹⁰ Пријепolja 1-3 (Kamena Gora), 1: 25 000, Vojnogeografski institut 1972.

¹¹ О манастиру Пустина: Р. Бунарић, М. Бунарић, С. Дерикоњић, П. Гавовић, *Топографија Полимља 1*, Београд 2008, 17-22.

¹² Пријепolja 1-2 (Пријепolja), 1: 25 000, Пријепolja 2-1 (Nova Varoš), 1: 25 000, Vojnogeografski institut 1972.

¹³ Можда су и овде у питању хришћански или тзв. српски нишани. Ј. Ердџан, *Средњовековни надгробни споменици у области Раса*, Београд 1996, 117-118, 124-128, 134, са старијом литературом.

утврдити да ли су у питању надгробници или не. На његовој падини такође су видљиви усадници, док се на платоу на врху налазе гробови са каменом за главу, ограђени ситнијим камењем – оваквих хумки данас је седам. Да ли их је било више или не, није могуће утврдити, пошто се локација користи за излете и роштиљијаде, при чему је бројно камење можда надгробног порекла, искоришћено за огњишта. Само брдо састоји се од камена у плочама што отежава запажање да ли је поједино камење обрађивано или не, као и да ли и оно припада хумци.

Локалитет *Црквине*, налази се на потесу Луњевац, на пространим ливади, код грмуше (тако локална становница означава део под грмушом на овој ливади) на земљи Радуловића. Старији становници још практикују окупљања око цркве, која се на том месту налазила, пре око 70 до 80 година. Данас је она у потпуности девастирана и урасла у шибље, у које је бацан и камен са цркве, када је терен рашчишћаван за привредне потребе, али и депонија. Ипак и кроз грање и наслагу лишћа могуће је видети поједино отесано камење, као и бројне комаде сиге. Није познато када је црква била активна.

Према речима становника у Доњој Косатици, једино Марничка река не пресушује. Од топонима по значају издваја се Турска махала.

Мажићи

У селу Мажићи,¹⁴ налази се познати манастир Св. Ђорђа, о чијем времену настанка је доста дискутовано у литератури.¹⁵

Рогушје

Грчко гробље (N 43 24 07 7 E 019 34 01 6, на висини око 1126 м) локалитет у селу Рогушје¹⁶ на овећој заравни, представља некрополу са дугим континуитетом, на коју се надовезало и савремено гробље. Обиласком гробља установљено је да се активно гробље шири преко некрополе као и да је велики број старијих надгробних споменика померен са места, вероватно током рашчишћавања терена. Осим два римска надгробна споменика, пронађени су и аморфни надгробници, вероватно пореклом са

¹⁴ Пријеполје 1-1 (Pobijenik), 1: 25 000, Vojnogeografski institut 1972.

¹⁵ Према М. Поповићу, данашњи манастир Св. Ђорђа у Ораховици у Дабру настао је тек средином 16. века или касније и вероватно представља нову локацију за стари храм који је из неког разлога ту премештен. М. Поповић, *Проблеми проучавања средњовековних наслеђа у Полимљу*, Старице LV (2005) 181-186. Уп. Р. Бунарић, М. Бунарић, С. Дарићкоњић, П. Гавовић, *Топографија Полимља I*, Београд 2008, 17-22.

¹⁶ Пријеполје 1-1 (Pobijenik), 1: 25 000.

средњег века, као и бројни споменици усадници. Овде се изгледа налазе и остаци неке цркве, од које је данас делом сачувана часна трпеза, за коју је искоришћен и део римског надгробника. У простору око ње нема гробова, који су наоколо поређани по ободу некадашње цркве. На самом локалитету налази се и Локва, залоквљен извор, који према речима становника не пресушује ни у време највећих суша, а нешто даље налази се и извор који локално становништво користи за снабдевање кућа водом. Као топоним у непосредној околини издваја се Табачко гувно, а интересантан је и назив Каштеља, чије порекло би се можда могло везати за некадашњи *castellum*.

Тоци: Забрдњи, Црквени

Забрдњи Тоци

У овом селу¹⁷ према атару пограничног села Прибојска Голеша, пронађена је већа некропола мрамора¹⁸ (N 43 28 31 6 E 019 30 17 15, на висини око 876m), која се пружа уз обронак у правцу ЈЗ-СИ. Данас није сачувано име за саму некрополу, која се налази на потесу *Цинова бара*.¹⁹ Некропола до сада није била позната научној јавности. Овде се налази више надгробника типа плоча, сандука, аморфних надгробника и усадника. Делимична утонулост у земљу, растиње, травнати покривач и маховина отежали су летимична површинска запажања везана за ову некрополу и типове надгробника. Већи број измештен је или преврнут, а делом некропола је страдала услед бујица које повремено формирају потоке са две стране. Боље очувана при дну брда, није познато колико се високо простирала, пошто се негде од средине земља крчи за обраду. Чишћењем неколицине нису нађени никакви натписи, на појединим надгробницима пластично је изражен рељеф у виду круга са уписаним крстом,²⁰ а на једном од њих и представа мача. Сматра се да надгробници са овом пре-

¹⁷ Пријеполје 1-1 (Pobijenik), 1: 25 000.

¹⁸ О називима мрамор, стећак, и сл. видети: Е. Зечевић, *О појму стећак*, Гласник САД 17 (2001) 143-152.

Захваљујем се колеги Д. Булићу на помоћи око датовања некрополе, и скретање пажње на поједине типове споменика.

¹⁹ Појава именице *цин*, у топонимији, новијег је порекла. Р. Skok, *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, Zagreb 1971, 474-475. Ипак управо стога често је индикативна и локалитети у вези са овим називима, обично крију и материјалне остатке (нпр. *Уиновско гробље*) из претходног временског раздобља.

²⁰ Представљен је самостално и обично се узима да припада групи астралних *motiva*, конкретно сматра се да круг на „стећку” представља сунце. Š. Bešliagić, *Stećci - kultura i umetnost*, Sarajevo 1982, 171.

дставом обележавају гроб неком угледном или војном лицу.²¹ Према типовима надгробника са поменутиим мотивима може се оквирно датоваати у период XIV-XV века, а неколико мањих усадника продужава употребу некрополе вероватно до XVII-XVIII столећа. Ком и каквом насељу је некропола припадала није познато, као ни да ли се у непосредној близини налазила нека црква. Према локалној традицији, у близини на брду Омар се и рударило, становници су налазили остатке рупа, а према њиховим речима истраживачи који су свраћали поводом рудника, нашли су у њему руду сребра, злата, цинка и бабра. И у самим Забрдњим Тоцима нађени су остаци шљаке, а да се ту метал обрађивао сведочи и данашњи назив тог потеса: Ковачевина. Према речима старијих мештана ту су свраћали и Цигани ковачи. Врх изнад Ц. Баре, познат под називом Кулина, могао би да указује на постојање некадашњег утврђења. У традицији је сачувано и предање о постојању још једног култног места- цркве на путу Забрдњи-Црквени Тоци. Овај локалитет обрастао је у шуму и овом приликом није рекогносциран.

Црквени Тоци

У селу Црквени Тоци²² налази се црква Св. Апостола Петра и Павла (N 43 23 46 I E 019 38 27 2), обновљена у новије време, можда на средњовековним темељима. Осим самог назива села који упућује на постојање култног места, да је то било и у античко време, сведоче римски надгробни споменици узидани у саму цркву. У околини ове цркве радила је и локална сликарска школа у XVII веку.²³ Ново гробље, углавном бетонирано заузело је велику површину, а ако је и било неких остатака, оне више нису видљиви. Од топонима од значаја истичу се Поповине и Рудине, а нешто више ка СЗ налази се и потез Караула.

Тројан

Локалитет *Тројан* (Јеринин град) налази се на истоименом врху, у близини насеља Крња Јела, у граничном подручју између Сјенице и Ту-

²¹ Приказан је дуги мач, са крсницом облика правилног крста(?) и са дршком која има дубучаст завршетак. Иначе мотиви оружја нису чести на „стећцима“ са данашње територије Србије. Е. Зечевић, *Мраморје, Стећци у западној Србији*, Београд 2005, 65.

²² Ргијеролје I-1 (Робјеник), I: 25 000.

²³ Д. Стиковић, *Остаци црква и других грађевина у селима Ђурашићи и Тоци, Сеоски дани* 19 (1998) 127-132; Д. Милосављевић, *Зограф Андрија Раичевић: епоха и дело*, Београд 2005.

тина. Сматра се да је у питању антички локалитет из III века.²⁴ Данас је великим делом девастиран како услед старости, тако и услед густог талог лишћа и вегетације, али и услед чињенице да и овде као и на друге локалите, долазе многи ловци на благо, који копају према личном нахођењу. Такође овде на једном делу напаса се и стока, док део служи и за одлагање смећа. Бројни топоними у околини (нпр. Рудине), као и остаци згуре (локалитет Блато, Крња Јела) сведоче о развијеној рударској делатности. У оближњем насељу Крња Јела, рекогносцирано је више локалитета 1982. и 2005.²⁵

Тузиње

На територији Тузиња²⁶ на потесу Раскрсница или Кујов крш, налазе се остаци некадашње цркве, чији се зидови још увек делимично назиру испод наслага земље и траве. Рекогносцирана је у претходном теренском истраживању, а ове године поново је извршен увид у њено стање. Иначе служи као место за отпатке на локалном путу. У непосредној близини налази се и локалитет Градина,²⁷ а од топонима који сведоче о некадашњој насељености и привреди речито говоре називи Тузински станови, Тузински бунари, Рудине. Село је иначе познато из пописа 1571, а на њега се можда односи и назив *Тузије* у дечанској повељи 1330.²⁸ У атару Тузиња за сада је рекогносцирано неколико локалитета (Кујов крш – остаци цркве и некрополе, Ханиште – остаци хана, Латинско гробље-некрополе, Градина-остаци утврђења).²⁹

²⁴ Sjenica 3-4 (Jarut), 1: 25 000, Vojnogeografski institut 1972; В. Иванишевић, *Античко утврђење на Тројану*, НПЗ 13 (1989) 7-15.

²⁵ У питању су: Латинско гробље/ остаци мање некрополе, Блато/ трагови згуре. Латинско гробље код Црешње/ остаци некрополе, Латинско гробље/ остаци мање некрополе, Дуварине/ остаци 5 објеката, Врело/ неколико хумки, Грчко гробље/ некрополе. *Уредба о утврђивању просторног плана подручја посебне намене Специјалног резервата природе "Увац"*.

²⁶ Sjenica 3-1 (Raždraginja), 1: 25 000, Vojnogeografski institut 1972; Sjenica 3-4 (Jarut), 1: 25 000, Vojnogeografski institut 1972.

²⁷ Музеј Рач, http://www.muzejras.org/arheologija_rviz_c.html (11.01.2012.).

²⁸ П. Ивић, М. Грковић, *Дечанске хрисовуље*, Нови Сад 1976, 272; Т. Катић, *Оптични потис Призренског саџака из 1571. године*, Београд 2010, 269, 290-91. Рад М. Недељковића, *Називи насеља у околини Сјенице*, Зборник Сјенице 9-10 (1999), коришћен је у изводима објављеним на страници <http://perazdera.piczo.com/?g=30729272> (11.01.2012.).

²⁹ Д. Премовић Алексић, *Остаци цркава на подручју општине Сјеница*, НПЗ 20 (1996), 62; *Уредба о утврђивању просторног плана подручја посебне намене Специјалног резервата природе "Увац"*.

Џурово

У атару Џурова³⁰ чији се засеоци налазе разбацани по падинама Побиијеника (један од засеока чак носи и име Џуровско брдо), као и брдовитог предела Гусине,³¹ налази се више локалитета из различитих временских епоха. На потесу Заград, налази се Ковин град (Јеринин град),³² а у непосредној близини су и праисторијско налазиште, као и античка некропола.³³ Римски надгробни споменици, изгледа измештени са првобитног места, налазе се такође и у засеоку Бријег (Дерикоњића) на локалитету *Црквистице*. Ту се налазе и активно гробље (гробље Дерикоњића), а мало даље и нова црква. Између њих налази се и старија некропола са усадницима и аморфним надгробницима, око неприродног брежуљка обраслог вегетацијом, који вероватно судећи по остацима обрађеног земена представља старију, данас урушену цркву. У овом селу, постоји и још један локалитет, девастиран у потпуности, приликом изградње железничке станице Џурово. Према причи ту су нађени бројни материјални остаци, као и зидови неке грађевине, али они нису испитивани. Како се сама станица налази на свега око 500 m од топонима Калудре, чије име сведочи о постојању манастира, може се претпоставити да се ту налази и још једна црква, ако не и манастир, пошто се опет на око километар и даље налази и топоним Ћелија. Осим поменутих топонима у околини Џурова по значају се издвајају и: Градина, Кула, Џамија, Војница и Војнички поток.

³⁰ Пријеполје 1-1 (Pobijenić), 1: 25 000; Пријеполје 1-2 (Prijeopolje), 1: 25 000.

³¹ Путем преко Гусине, излази се опет до Џурова, одакле пут за води Мажиче, а затим се избија на пут Прибој - Пријеполје. Данас се на Гусини експлоатише шума, па су локални путеви скоро непроходни, осим за радне машине.

³² *Лексикон градова и тргова средњовековних српских земаља*, Београд 2010, 130-131 (С. Мишић)

³³ *Белешке са историјско географских истраживања средњег Полимља (13-17. век 1996)*, ИЧ 42-43 (1995-1996), 508 (С. Терзић), 532 (С. Бојанин)

Aleksandra Fostikov

REPORT FROM THE HISTORICAL-GEOGRAPHICAL RECONNAISSANCE OF THE PRIJEPOLJE AND ITS AREA

Summary

The territory of the Prijepolje is interesting for reconnaissance, historical-geography and toponomastic research, not only as an important part of the medieval Serbia, but also as an area with a long continuity of settlement. Material remains, place-names, and local tradition are good example to see the dynamics of place, space and landscape in timeline.

During last year's historical-geographical reconnaissance of the territory of the Middle Polimlje and Pester, except locating new sites, an insight into some earlier findings was done. Some of those are known archeological sites with material remains, and the others devastated throughout the history and witnessed today only by local tradition or toponymy. Therefore in relation to the sites themselves micro-toponymy related to human activity has been observed (e.g. the names for the cult places, towns, or craft (trade): *crkvina*, *gradina*, *tabacko guvno*). Through extensive terrain examinations: Aliveroviće, Bare, Gornja Bistrica, Gornji Goracici, Donja Karoševina, Kosatica, Mazići, Rogušije, Toci (Zabrdnji and Crkveni), Trojan (Jerinin grad), Tuzinje and Džurovo are explored.

During a part of the research, GPS was used to determine the exact location and one day the data gathering on this way could be used to create a precise map of all localities and cultural-historical monuments in this area.